

مزیت نسبی صادراتی ایران و بهره مندی از بازار همسایگان غرب و شمال غرب

میترا رحمانی، عضو هیات علمی موسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی

ایلنا

بیشتر مزیت های صادراتی ایران مربوط به محصولات پتروشیمی، فرآورده های نفتی، مواد اولیه و محصولات کشاورزی است. زعفران، پسته، شمش آهن، فرش، حیوانات زنده، فورآلدئید، کولرآبی، کربنات باریم طبیعی، پوست دباغی شده، خرما، محصولات تخت نورد شده از آهن و فولاد، گاز زغال سنگ، گلیم، دی تیونیت و سولفو کسلیات، شیر و عصاره شیرین بیان، مویز و انگور خشک شده، مس، متانول، گوگرد و گل گوگرد، سنگ مرمر و تراورتن، وازلین گرید دارویی، موی حیوانات، زیره سبز مهمترین کالاهای صادراتی هستند که ایران در سطح جهانی برای صادرات آنها حرفی برای گفتن دارد.

در سال های اخیر سیاستگذاران اقتصادی و تجاری کوشیده اند با توجه به مجموعه شرایط سیاسی و اقتصادی شرکای تجاری ایران را از شرکای اروپایی به کشورهای پیرامونی تغییر جهت دهند. در این نوشتار سعی خواهد شد میزان موفقیت ایران در ارتباط با کالاهای دارای مزیت نسبی صادراتی در بازار همسایگان غرب و شمال غرب (ترکیه، عراق، سوریه و لبنان) تعیین شود.

بازار ترکیه: در بین اقلام ذکر شده در بالا که کالاهای با بیشترین مزیت نسبی صادراتی ایران محسوب می شوند، ایران طی دوره ۲۰۰۴ تا ۲۰۱۰ زعفران، پسته، شمش، فرش، پوست حیوانات، خرما، گلیم، شیر و عصاره شیرین بیان، مویز و انگور خشک شده، گل گوگرد، سنگ مرمر و تراورتن، وازلین، موی حیوانات و زیره سبز به ترکیه صادر کرده است. اما نتوانسته است حیوانات زنده، فورآلدئید، کولرآبی، کربنات باریم طبیعی، محصولات تخت نورد شده از آهن و فولاد، گاز زغال سنگ، دی تیونیت ها و سولفو کسلیات، پلمه سنگ و مات مس را که در زمینه آنها مزیت نسبی بالایی داشته به کشور ترکیه صادر نماید. در صورتی که ترکیه واردکننده این کالاها باشد ایران می تواند از ظرفیت این بازار برای افزایش صادرات خود استفاده نماید.

بازار عراق: در بین محصولات صادراتی با بیشترین مزیت نسبی، ایران طی دوره مورد نظر در زمینه صادرات بسیاری از محصولات به بازار عراق موفق عمل کرده است. زعفران، پسته، فرش، فورآلدئید، کولرآبی، خرما، محصولات تخت نورد شده از آهن و فولاد، گاز زغال سنگ، گلیم، شیر و عصاره شیرین بیان، مویز و انگور خشک شده، متانول، سنگ مرمر و تراورتن، وازلین گرید دارویی، گوگرد و زیره سبز از جمله اقلام صادراتی ایران به عراق طی این دوره بوده است. اما ایران در صادرات شمش، حیوانات زنده، کربنات باریم، پوست حیوانات، دی تیونیت ها و

سولفوکسیلات‌ها، پلمه‌سنگ، موی حیوانات به بازار عراق موفق عمل نکرده و هیچ صادراتی به این کشور نداشته‌است. اگر این اقلام از جمله نیازهای وارداتی کشور عراق باشند، ایران می‌تواند برای صادرات آنها به این بازار برنامه‌ریزی لازم را داشته باشد.

بازار سوریه: طی این دوره ایران توانسته است در بین کالاهای با بیشترین مزیت نسبی صادراتی خود پسته، شمش، فرش، فورآلدئید، کولرهای آبی، پوست دباغی‌شده، خرما، گلیم، مویزوانگور خشک‌شده، متانول، سنگ‌های مرمر تراورتن و وازلین‌گریدارویی را به سوریه صادر نماید. اما ایران نتوانسته‌است حیوانات زنده، محصولات تخت‌نوردشده از آهن و فولاد، کربنات باریم، گاز زغال سنگ، دی‌تیونیت و سولفوکسیلات، پوست حیوانات، پلمه‌سنگ، شیر و عصاره شیرین بیان، مات مس، گل‌گوگرد، موی حیوانات، گوگرد و زیره به سوریه صادر کند در صورتی که این کالاها از جمله نیازهای وارداتی سوریه باشد ایران می‌تواند برای دستیابی به بازار این کشور در خصوص صادرات این اقلام برنامه‌ریزی کند.

بازار لبنان: طی سال‌های ۲۰۰۴ تا ۲۰۱۰ ایران توانسته است در بین کالاهای با بیشترین مزیت نسبی صادراتی خود زعفران، پسته، فرش، خرما، گلیم، شیر و عصاره شیرین بیان، مویزوانگور خشک‌شده، متانول، گل‌گوگرد، سنگ مرمر تراورتن و وازلین‌گریدارویی به لبنان صادر کند. اما ایران نتوانسته است محصولاتی چون شمش، حیوانات زنده، فورآلدئید، کربنات باریم، پوست حیوانات، محصولات تخت‌نوردشده از آهن و فولاد، گاز زغال سنگ، دی‌تیونیت و سولفوکسیلات، پلمه‌سنگ، مات مس، موی حیوانات، گوگرد و زیره به سوریه صادر نماید.

این بررسی نشان می‌دهد که ایران در زمینه صدور کالاهای با مزیت نسبی صادراتی به بازار عراق و ترکیه موفق‌تر از سوریه و لبنان عمل کرده‌است. اگرچه دو کشور عراق و ترکیه همسایگان با مرز مشترک با ایران هستند ولی روابط سیاسی و اقتصادی نزدیک ایران با سوریه و لبنان می‌تواند زمینه دسترسی بهتر به این بازار را برای کشور فراهم آورد. در بین کالاهای دارای مزیت نسبی صادراتی ایران حیوانات زنده، کربنات باریم طبیعی، دی‌تیونیت و سولفوکسیلات، پلمه‌سنگ محصولاتی هستند که به هیچ یک از همسایگان غرب و شمال غرب صادر نشده‌اند، لذا شناسایی نیاز بازار این منطقه می‌تواند زمینه صدور این کالاها را به بازار این کشورها فراهم آورد.